

Eljön az orgonaillatú május

Megtisztelő felkérésében a szerkesztőség azt kívánja tőlem, ímám meg: mi történt Magyarországon 1990 és '93 között, és mi várható most. Tegyem ezt személyes hangú-
an és őszintén. „A kampány komoly dolog” – írják. Kampánycikket azonban nem tudok
írni, nem érzem úgy, hogy bárki érdekében is kampányolnom kéne; Dlusztus Imre
főszerkesztő mellékel egy névsort is, és kér, hogy „mérleljelem annak patikamérlegen
megvalósult kiegyensúlyozottságát”.

Értem. Az én feladatomban tehát az „ultraliberális” hang felsorakoztatása, a „szélsőséges
szabadelvűség” megjelenítése. Hát... nem tudom, hogy képes leszek-e a penzum
teljesítésére, mindenesetre megpróbálok.

Kampányidőszak előtt állunk, a közeli hónapokban, hetekben mindent el fog önteni a
belpolitika, a plakátokról ismerős és ismeretlen politikusarcok merednek majd ránk, a
tévét előntik a fizetett politikai reklámok, még fokozottabban fogjuk figyelni a hírműsorok
semlegességét. Fokozódik a politikai hírgyártás, mindenki mindenre reagálni fog, mű-
balhék lesznek és megrendezett hisztik, turáni átok és nemzethalálvízió. Egyesek le
lesznek bolsizva – ez már most is folyik: lásd *Velünk élő történelem* vagy mi a nyú a
címe a legújabb tévés chrudinákiadának –, mások le lesznek nácizva vagy nyilasozva –
erre is vannak kezdemények. Ebben az országban tényleg viszonylag kicsi azok száma,
akik „földalatti szemináriumokon” tanulmányozzák a LÖM-öt, vagy az SZK(b)P történe-
tét (Krátkij kursz) a Narodnaja Voljától Gorbacsovig, praktikus okulás végett; vagy Szálasi-
kép alatt áldoznának fehér lovat és rovásírásra fordítanak a *Mein Kampf*ot.

Magyarországon az emberek nyugalomra, tisztos megélhetésre, kevesebb államra,
alacsonyabb adókra vágnak: többek között ez vezetett az MDF 1990-es sikeréhez is,
hiszen a nyugodt átmenet ígérete fontosabb eleme volt az MDF-imidzsnek, mint akár
az árvalányhajás öregcserkész-nosztalgia, akár a sziltya sztyeppék búbanata. Most is a
nyugodtság, a magabiztosság fog sikert elérni, azzal a különbséggel, hogy egy 1990-ben
még létező szociálpszichológiai tartalék 1994-re felszámolódtott. A nyolcvanas évek vége
ugyanis felfelé ívelő időszak volt, míg a kilencvenes években negatív szaldójú a magyar-
országi *Zeitgeist*. 1989 volt a csúcspont, a Csodák Éve, az 56-os forradalom hivatalos újraér-
tékelése, az Ellenzéki Kerekasztal megalakulása, Nagy Imre újratemetése – ott is hajda-

ni elvbarátom, Orbán Viktor beszéde –, a Nemzeti Kerekasztal Tárgyalások, az aláírás, az alá-nem-írás, a népszavazás. A magyar történelem első igazán szabad választásának az előkészületei.

A kilencvenes évek azonban Csurka István 90 januári rádiódörgedelmevel kezdődtek, mikoris egy vasárnapi hajnalon kiadta a jelszót, hogy „Ébresztő, magyarok!”. Nem is sejtettük akkor, hogy milyen tragikus évtizednyitány volt ez, hogy mennyire meghatározza majd a demokrácia első éveit a titkolatlan hungarista parafrázis. Mert amilyen jó volt a start, a demokrácia startja, talán a legjobb az egykor „béketáborban”, annyira félrevitte a múlt árnyaival való küzdelem a folytatást. A politikában van ugyanis a valóság, és van a látszat, a káprázat, a szimbolikus cselekvés, amely „anyagi erővé” válik, hogy végre egy marxista terminus technicus-szal kedveskedjek azon Olvasóimnak, akik kedvtelve orrontanak liberálbolshevik összeesküvést minden bokrban. Mert hiába a sokat emlegetett négyéves politikai stabilitás, az hogy Magyarországon – a régióban példa nélkül állóan – nem volt szükség előrehozott választásokra, hogy az első kormány kihúzza végig. Hiába a kezdeti évek külföldi tőkebehozatali eredményei, a gazdaság viszonylagos fejlettsége, ha a külvilág ismét a rég elfeledett sztereotípiák alapján ítéli meg hazánkat, ha ezekhez a sztereotípiákhoz szolgáltatnak hazai municiót is. Mert nem Konráddal és Eörsivel van a gond, akik a szélsőjobb újraélése miatt boronganak a ZDF-en, hanem azzal a kormánypolitikával, amelyik olyan hosszan nem volt hajlandó elhatárolódni a magyar szélsőjobb újrabimbózódásától. Egy kis ország, amelynek ellentmondásos a történelme, amely áldozata ugyan ennek a századnak, de nemcsak áldozat, hanem bűnelkövető is, az jobban teszi, ha nem a rossz emlékeket kezdi el idézni, még akkor sem, ha ez látszik mostanra európai tendenciává válni, és nemcsak a puszkaporos Keleten és Délen, de Nyugaton is.

A magyar választópolgárok józanodni látszanak, a különböző közvéleménykutatási adatok egybecsendülnek állampolgári és újságírói megfigyeléssel: ez a mostani koalíció leszerepelt, nagyon kicsi az esélye az újraválasztásnak. A hajdan oly népszerű Fidesz is bukni látszik azon, hogy közösséget vállal a kormánykoalíció konzervatívjaival. Hogy milyen kormányzat alakulhat a választások után, azt még lehetetlen volna megmondani, én mindenesetre nem lepődnék meg a legváratlanabb felállásokon sem. És mindent milyen szépen meg lehetne magyarázni. Mert volna (közelmúlt)történeti logikája egy MSZP-NDSZ-MDF társulásnak is, mint ahogy nem lehetne kizárni egy Fidesz-SZDSZ-MSZP koalíciót sem, bármilyen is a retorikai radikalizmus mostanában. És ez a triász még a KDNP-vel is kiegészülhet, sőt, az egészen nagy koalíció is elképzelhető. Van már vagy két éve annak, hogy a magyar konzervativizmus jövőjén tóprengve azt írtam, talán az lenne a szerencsés, ha az MDF – amelynek alapításkori célja az irodalmi népiesség formális beemelése volt a kommunista hatalomba, igazi összetartó erejévé csak a nacionalizmus tudott válni a kormányzás előtt, és a korrupció társult ehhez a kormányzás alatt – marginalizálna a magyar politikai palettán (ez nagyjából megtörtént), és a jobbközép jelentős

pártja egy laikus KDNP lehetne. A KDNP még messze áll attól, hogy ne világnézeti pártként tarthassuk számon, de ha sikerülne a laicizálás és a fiatalítás, akkor mégiscsak megnyugtatóbb kerete lehetne a konzervatív politizálásnak, mint az elvetélt antalli kísérletet (lehet-e úri kaszinót fabrikálni a népi mozgalomból?) túlélő, belháborús MDF vagy a konzervatívizmusra még csak frissen ráérezett Fidesz.

Bocsássa meg nekem az Olvasó, hogy mégis találgatásokba bonyolódtam: nem hiszem, hogy nagy tragédia fog történni Magyarországon, mint ahogy azt sem hiszem, hogy messianisztikus várakozásokat fűzhetnénk a választáshoz. Az alaphelyzet sokkal rosszabb, mint 90-ben, mert elfordult, meg meghülyült a Nyugat, a szomszédokkal való viszonyt megterheli mindkét oldal idiotizmusa, háború van tőlünk délre, amit a történelemben szinte példátlan impotencia övez, a gazdaság helyzete romlott, a privatizációra nem lehetünk büszkéek, és még sorolhatnám. Lesz viszont kampány. Nem fogunk unatkozni, lesz gusztustalankodás, kisszerűség, aljaska manipuláció és kabarettisztikus pátosz, nagyzo-lás és szalmaláng, világszínvonalú számítertechnika és reggelire elfogyasztott másfél liter meleg sertésvér; XXI. század és ősmagyar sámánizmus. Aztán eljön az orgonallatú május, és minden kiderül. Meg semmi sem.

Délmagyarország, 1994

[...]